

ТЕНДЕНЦІЯ ВИРОБНИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Оніпко В.В. – доктор педагогічних наук, професор

orcid.org/0000-0002-2260-971X

Полтавський державний аграрний університет

Маломижев А.С. – аспірант

orcid.org/0009-0002-3341-1730

Полтавський державний аграрний університет

Постановка проблеми. Соя – головна зернобобова культура світового землеробства в XXI столітті і перебуває у центрі уваги світової аграрної науки і виробництва [1, 2, 3]. Однією з нагальних потреб аграрної галузі є забезпечення зростання виробництва рослинницької продукції, у тому числі зерна зернобобових культур, а саме сої, як невичерпного джерела білків рослинного походження [1, 4, 5]. Поліпшення продуктивності сільського господарства є важливим для досягнення глобальної продовольчої безпеки, враховуючи проблеми зростання населення, невідповідності клімату, екологічного стресу та деградації земель, а також розширення земель, що використовуються для виробництва непродовольчих (енергетичних) ресурсів [6, 7, 8]. Реалізовані врожаї на рівні ферм є результатом складного процесу, який включає генетичне вдосконалення сортів рослин, їх взаємодію з багатьма факторами навколишнього природного середовища та постійне вдосконалення аграрної практики і рішень фермерів, зумовлених ринковими умовами. Інтенсифікація виробництва насіння сої повинна стати одним із стратегічних напрямків прискореного розвитку всього агропромислового комплексу України [9]. Для цього необхідно зосередити увагу на створенні високопродуктивних сортів сої різних груп стиглості з уточненням зони стабільного виробництва, оптимізації структури посівних площ провідних сільськогосподарських культур, розробці та впровадженню наукоємних, інноваційних технологій їх вирощування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Низка українських науковців: Бабич А.О., Бербенець О.В., Жуйков О.Г., Іванів М.О., Марченко Т.Ю., Возняк В.В. приурочили дослідження проблемам світового виробництва сої та її значення [9, 10, 11].

Останнім часом розширилася географія вирощування сої, кількість країн, що її культивують, значно збільшилися посівні площі, що відводяться під цю культуру. У багатьох країнах соя займає від 18 до 50 % посівних площ [12, 13].

За даними науково-дослідного інституту органічного виробництва FiBL у 2020 р. сою вирощували для виробництва органічної продукції на 0,25 млн. га, що становить 29 % від загальної площі органічно вирощених олійних культур у всьому світі [14]. При цьому соя, вирощена згідно органічних стандартів, становить менше

0,1 % від загального світового виробництва цієї культури. Останнім часом у світі спостерігається поступове зростання виробництва органічно вирощеної сої [15].

Соя – стратегічна зернобобова культура світового землеробства, що перебуває в центрі уваги світової аграрної науки і виробництва. За останні 10 років її посівні площі у світі збільшилися з 121 до 144 млн. га. За рахунок впровадження нових сортів та розширення зони вирощування відмічено зростання врожайності з 2,29 до 2,56 т/га. В цілому за рахунок збільшення посівних площ та підвищення врожайності збільшилось виробництво з 315 до 427 млн. т. Збільшення світового виробництва сої, що є показником світового білка, є критично важливим викликом. Глобальна зміна клімату та частіші випадки екстремальних погодних умов роблять цей виклик ще складнішим. Ідентифікація та аналіз ключових генів, біохімічних шляхів та регуляторних мереж, що відповідають за важливі сільськогосподарські ознаки, дозволяють відкрити нові генетичні мішені для покращення ознак та пришвидшать ефективність і точність молекулярної селекції, сприяючи підвищенню виробництва сої. Досягнення цієї мети значною мірою залежить від розвитку нових технологій [16, 17, 18]. На даний час сою вирощують у 91 країні світу. За обсягами виробництва вона займає четверте місце у світі після кукурудзи, пшениці й рису [19]. У світі ресурси рослинного білка з урожаєм сої надходять близько 100 млн. т. За обсягами виробництва олії соя займає перше місце у світі серед олійних культур. Посіви сої біологічно фіксують 155–198 кг/га азоту. Завдяки цьому соя на 65–80 % забезпечує свою потребу в азотному живленні та значну частину його залишає в ґрунті, тому є одним із кращих попередників у сівозміні для інших культур [10, 11]. Основне виробництво культури сої в Україні розміщено в соєвому поясі, до якого входить зона Лісостепу, яка включає дев'ять адміністративних областей. Нині в зоні Лісостепу було розміщено 64,5 % посівів сої, Степу 25,1 %, на Поліссі – 10,4 % [10, 20, 21].

Мета статті – за допомогою обробки статистичних даних обґрунтування та аналізу сучасного стану світового виробництва сої, можливості вирощування сої в Україні та світі. Згідно аналізу літературних джерел визначення лідерів і місця України серед виробників сої. Дослідження урожайності, посівних площ та валових зборів сої це украй необхідні та досить важливі задачі,

вирішення яких буде значним вкладом у зміцнення національної економіки.

Завдання дослідження:

- визначити забезпеченість рослинним білком харчової промисловості та галузі тваринництва;
- проаналізувати формування національних білкових ресурсів;
- оцінити вплив виробництва сої на економічний потенціал України.

Матеріали та методика досліджень. Враховуючи літературні дані, статистичні звіти Державної служби статистики України, Міністерства сільського господарства США проведено аналіз урожайності, посівних площ та валових зборів сої як в Україні так і у світі. Обчислення даних виконано з використанням сучасних ліцензійних комп'ютерних програм. Авторами також використано матеріал власних досліджень.

Результати досліджень. Сою спочатку культивували в XI столітті в Китаї [22], поступово вона інтродукувалася в інші країни, щоб згодом стати однією з головних культур у Сполучених Штатах, Бразилії, Аргентині, Індії та Корей. У Європу соя потрапила у 1700 році, вже тоді цю рослину визнали унікальною. В Україну соя була завезена з Китаю у XIX сторіччі і спочатку культивувалась у наукових цілях. Вирощування сої в Україні було започатковано у 1877 р. агрономом І. Г. Подобою на території теперішньої Запорізької області. У 1932 році частка посівної площі України становила 150 тис. га.

Враховуючи її високу прибутковість для аграрного сектору, економічну привабливість та універсальність

у використанні, ця культура з початку 2000-х років почала набирати велику популярність у вітчизняних агровиробників [23].

Стійкі позиції сої як продовольчої і кормової культури на зовнішньому аграрному ринку продовжують зберігатися, а потреба щорічно зростає. Основними країнами-виробниками цієї культури є Бразилія, США та Аргентина, частка яких у загальному світовому виробництві становить понад 80 %. За останні 10 років посівні площі в Україні не мають істотного коливання. Відмічено лише не значне коливання площ, що відведено під сою у 2020–2022 роках (табл. 1).

За даними досліджень посівні площі в Україні за останні два роки залишаються практично незмінними і коливаються в межах двох млн. га. Посівні площі у світовому масштабі щорічно збільшують. За останнє десятиліття збільшення відбулося на 17 % або 23,5 млн. га. Згідно даних Міністерства сільського господарства США загальна площа під соєю у 2025 році становила 144,2 млн. га [24]. Основні лідери із посівних площ займають 121,1 млн. га, що становить 84 % усіх посівних площ у світі (рис. 1).

Україна посідає 9-е місце у світовому рейтингу, маючи посівні площі в межах 2,08 млн. га, що становить 1,44 % від світових.

За даними вітчизняних авторів урожайність сої значно залежить від кліматичних умов, регіону і технології вирощування та сортових особливостей [25, 26]. Урожайність сої в Україні в останні 11 років коливається в межах 21,2 ц/га. Найбільшу урожайність відмічено

Таблиця 1

Динаміка посівних площ під соєю в Україні та світі, млн. га

Країна	Роки										
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Україна	2,135	1,859	1,982	1,729	1,613	1,364	1,28	1,538	1,780	2,032	2,08
Світ	120,7	120,1	124,9	125,4	123,1	128,6	131,4	136,8	139,4	136,9	144,2

Джерело: сформовано автором на основі [24]

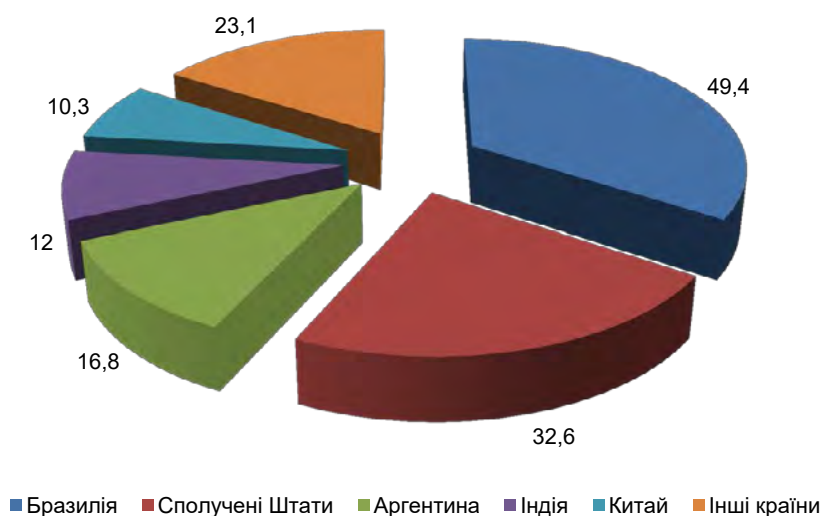

Рис. 1. Річна площа посівів сої зібрана у 2025 році, млн. га

Джерело: сформовано автором на основі [24]

Таблиця 2

Урожайність сої в Україні та світі, ц/га

Країна	Роки											$\bar{X}$
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Україна	18,4	2,3	19,7	25,8	22,9	20,5	26,4	24,3	26,0	23,0	23,7	21,2
Світ	22,9	25,4	23,2	24,8	24,4	24,6	22,8	23,1	25,5	25,2	25,6	24,3

Джерело: сформовано автором на основі [24, 27]

Таблиця 3

Тенденція виробництва сої в Україні та світі, млн. т

Країна	Роки										
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Україна	3,9	4,3	3,9	4,5	3,7	2,8	3,5	3,4	4,7	6,0	4,9
Світ	315,4	350,8	343,6	363,4	341,7	369,6	360,5	378,3	396,9	420,8	426,8

Джерело: сформовано автором на основі [24]

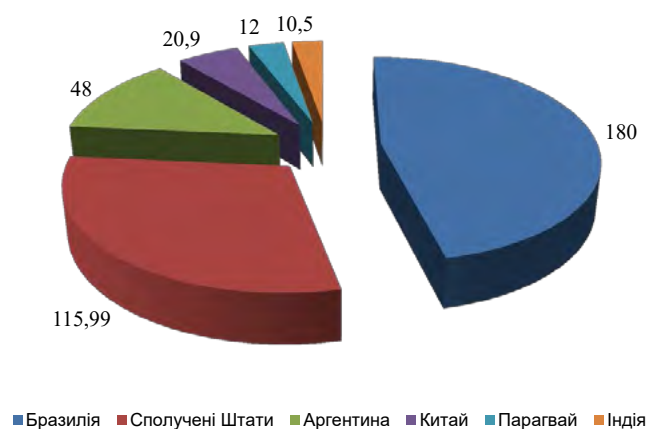

Рис. 2. Валові збори сої країнами-лідерами у 2025 році, млн. т

Джерело: сформовано автором на основі [24]

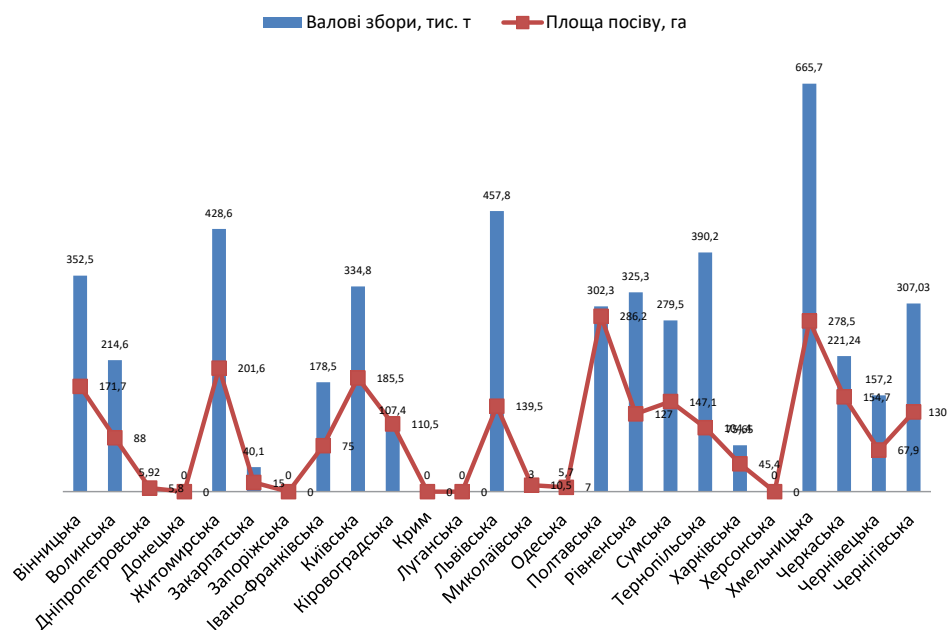

Рис. 3. Валові збори та посівні площі сої по областях України за 2025 рік

Джерело: сформовано автором на основі [28]

у 2021 році на рівні 26,4 ц/га, а найменшу у 2015 році – 18,4 ц/га (табл. 2).

Лідером з урожайності у 2025 р. стала Туреччина 3,9 т/га; Бразилія – 3,6 т/га; США – 3,5 т/га; Парагвай – 3,2 т/га та Аргентина – 2,9 т/га. В Україні урожайність сої у 2025 р. становила 2,4 т/га. [24]. Валові збори сої в середньому по Україні становлять близько 4 млн. т (табл. 3). У світі в 2025 році зібрано близько 427 млн. т сої.

Лідерами з виробництва сої у світі є Бразилія (зібрано 180 млн. т), США – 115,99 млн. т та Аргентина з 48,0 млн. т (рис. 2).

Найбільші посівні площі сої в Україні розміщено у Полтавській (302,3 тис. га), Хмельницькій (278,5 тис. га) та Житомирській областях з площею посіву 201,6 тис. га (рис. 3). За валовими зборами лідирує Хмельницька обл. (зібрано 665,7 тис. т), на другому місці розмістилась Львівська обл. (зібрано 457,8 тис. т) трійку кращих замикає Житомирська обл. з валовими зборами на рівні 428,6 тис. т. [27, 28].

У виробництві сої в Україні за останні роки спостерігаються певні коливання – переважно через так звані «соеві правки», які гальмують експорт, попит та вартість цієї продукції. Але незважаючи на це соя залишається однією з основних сільськогосподарських культур, а й завдяки своїй корисливості у сівозміні [29].

Сою можна висівати на досить великих територіях соєвого поясу, цим самим збільшивши її площу до 4 млн. га а виробництво – до 10 млн. т та надходження біологічного азоту понад 450–600 тис. т. Враховуючи підвищення об'ємів виробництва сої Україна має можливість вийти на стратегічний напрямок розвитку аграрного сектора, зміцненню економіки та розв'язанню продовольчої проблеми білка. У перспективі (до 2030 р.) прогнозується збільшення виробництва сої до 7,5–8,0 млн. т [30].

Україна є лідером в Європі по кількості створених і впроваджених у виробництво не генетично модифікованих сортів сої. При використанні нових сортів потенціал урожайності скоростиглих сортів сої нового покоління становить 18–23 ц/га, ранньостиглих – 25–28 ц/га, середньостиглих – 30–38 ц/га. Для кожної ґрунтово-кліматичної зони науковці рекомендують групу сортів які добре адаптовані до умов регіону, надійно дозрівають та забезпечують високу врожайність та якість продукції [31].

Висновки. На основі проведеного аналізу доведено, що соя є культурою світового значення, яка відіграє головну роль у забезпеченні населення продовольчими ресурсами. Висока економічна ефективність сої приваблює агровиробників у різних ґрунтово-кліматичних зонах України, що підкреслює стратегічну важливість цієї культури. Збільшення посівів сої в Україні також підтверджує про вагоме її значення як попередника для інших культур.

За результатами проведеного аналізу статистичних даних України та Міністерства сільського господарства США нам вдалося дослідити динаміку посівних площ сої, її урожайність та валових зборів як в Україні так і в світі. Вияснено, що Україна входить в десятку

лідерів по виробництву насіння сої та має високий потенціал для збільшення валових зборів культури. З'ясовано, що найбільші посівні площі сої в Україні розміщено у Полтавській (302,3 тис. га), Хмельницькій (278,5 тис. га) та Житомирській областях з площею посіву 201,6 тис. га. За валовими зборами лідирує Хмельницька обл. (зібрано 665,7 тис. т), на другому місці Львівська обл. (зібрано 457,8 тис. т), а трійку кращих замикає Житомирська обл. з валовими зборами на рівні 428,6 тис. т.

Можливості збільшення виробництва сої у нашій країні ще невичерпані, але необхідно ретельно досліджувати тенденцію по збільшенню посівних площ та давати об'єктивну оцінку цьому напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- Didur I., Bakhmat M., Chynchyk O., Pansyryeva H., Telekalo N., Tkachuk O. Substantiation of agroecological factors on soybean agrophytocenoses by analysis of variance of the Right-Bank Forest-Steppe in Ukraine. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2020. 10. № 5. 177–182. DOI: https://doi.org/10.15421/2020_206
- Козючко А.Г., Гавій В.М. Біохімічні показники зерна сої за передпосівної обробки насіння комбінаціями метаболічно активних речовин. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: агрономія та біологія*. 2022. № 2 (48). С. 90–95. DOI: <https://doi.org/10.32845/agrobio.2022.2.13>
- Дідур І.М., Зюзько Л.Г. Дослідження елементів технології вирощування сої (*Glycine max* Moench) в умовах Лісостепу правобережного. *Аграрні інновації*. 2025. № 29. С. 35–39. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.29.6>
- Коробко А.А. Динаміка виробництва сої в Україні та світі. *Збалансоване природокористування*. 2021. № 4. С. 125–134. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2021.253098>
- Мізерник Д.В. Сучасний стан та перспективи вирощування сої в світі і Україні. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2024. № 76(1). С. 36–47. DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2024-\(76\)-1-4](https://doi.org/10.32636/01308521.2024-(76)-1-4)
- Любич В.В., Войтовська В.І., Третякова С.О., Климович Н.М. Технологічне оцінювання якості насіння сої залежно від сорту. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2020. № 2. С. 32–37. DOI: <https://doi.org/10.31395/2310-0478-2020-2-32-37>
- Dilawari R. et al. Soybean: A key player for global food security. *Soybean Improvement*. Springer, Cham. 2022. P. 1–46. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-12232-3_1
- Messina M. Perspective: Soybeans Can Help Address the Caloric and Protein Needs of a Growing Global Population. *Front. Nutr*. 2022. Vol. 9. <https://doi.org/10.3389/fnut.2022.909464>
- Бабиш А.О. Стан та перспективи виробництва сої в Україні. Всеукраїнський інформаційно-аналітичний портал «Аграрний Тиждень. Україна». 2011. URL: <https://a7d.com.ua/plants/5052-stan-ta-perspektivi-virobnictva-soyi-v-ukrayin.html> (дата звернення: 07.05.2026).
- Бербенець О.В. Світове виробництво сої як невичерпного джерела білків рослинного походження та місце України на світовому ринку торгівлі нею.

- Агросвіт*. 2019. № 10. С. 41–45. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.10.41
11. Жуйков О.Г., Іванів М.О., Марченко Т.Ю., Возняк В.В. Сучасне виробництво сої як елемент розв'язання проблеми харчового білка: світові тренди та вітчизняні реалії. *Таврійський науковий вісник*. 2020. Вип. 116. Ч. 1. С. 54–63.
 12. Мірзоева Т.В., Логвин І.М. Інноваційні напрями розвитку виробництва сої. *Науковий вісник НУБІП України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2013. Вип. 181(2). С. 242–247.
 13. Дідур І.М., Шевчук В.В. Підвищення родючості ґрунту в результаті накопичення біологічного азоту бобовими культурами. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. Вип. 16. С. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2020-1-4>
 14. Willer H., Lernoud J. The world of organic agriculture. Statistics and emerging trends 2017. *Research Institute of Organic Agriculture FiBL and IFOAMOrganics International*. 2021. P. 1–336.
 15. Fox C., Cary T., Colgrove A., Nafziger E., Haudenschild J. S., Hartman G. L., Specht J., Diers B. W. Estimating soybean genetic gain for yield in the northern united states—influence of cropping history. *Crop Science*. 2013. № 53. P. 2473–2482.
 16. Yang, L., Yang, Y., Huang, L., Cui, X., and Liu, Y. From single- to multi-omics: future research trends in medicinal plants. *Briefings Bioinf.* 2023. Vol. 24. № 1. P. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1093/bib/bbac485>
 17. Yu, X., Liu, Z., and Sun, X. Single-cell and spatial multi-omics in the plant sciences: Technical advances, applications, and perspectives. *Plant Commun.* 2023. Vol. 4. № 3. P. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.xplc.2022.100508>
 18. Tian Z., Nepomuceno A.L., Song Q., Stupar R.M., Liu B., Kong F., Ma J., Lee S.-H., and Jackson S.A. *Soybean2035: A decadal vision for soybean functional genomics and breeding*. *Mol. Plant*. 2025. Vol. 18. № 2. P. 245–271. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.molp.2025.01.004>
 19. Lu F., Hongyan W., Xiaowei M., Hongbo P., Jianrong S. Modeling the current land suitability and future dynamics of global soybean cultivation under climate change scenarios. *Field Crops Research*. 2021. Vol. 263. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fcr.2021.108069>
 20. Петриченко В.Ф., Бабиш А.О., Колісник С.І., Іванюк С.В. Соя: технологічні аспекти вирощування на насіння. *Насінництво*. Київ. 2008. № 66. С. 5–9.
 21. Петриченко В.Ф. Актуальні проблеми кормовиробництва в Україні. *Вісник аграрної науки*. 2010. № 11. С. 21–25.
 22. Board J.E., Kahlon C.S. Soybean yield formation: What controls it and how it can be improved. *Soybean physiology and biochemistry*. 2011. P. 1–36. DOI: <http://dx.doi.org/10.5772/17596>
 23. Дідур І.М., Голованюк А.Б. Стан та перспективи виробництва сої в Україні. *Аграрні інновації*. 2025. № 30. С. 193–196. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.30.27>
 24. Виробництво – соєві боби. URL: <https://www.fas.usda.gov/data/commodities/soybeans> (дата звернення: 07.05.2026).
 25. Дідора В.Г., Ступницька О.С. Продуктивність сої залежно від інокуляції та удобрення в умовах Полісся України. *Вісник аграрної науки*. 2016. № 4. С. 33–37. <https://doi.org/10.31073/agroviznyk201604-08>
 26. Душко П.М. Оцінювання удобрень сої в технології її вирощування за адаптивним потенціалом. *Агроекологічний журнал*. 2017. № 2. С. 205–210. <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2017.220307>
 27. Держстат України оприлюднив фінальні показники врожаю 2025. URL: <https://ukragroconsult.com/news/derzhstat-ukrayiny-oprylyudnyv-finalnyi-pokaznyk-vrozhayu-2025/> (дата звернення: 27.04.2026).
 28. Врожай онлайн 2025. URL: <https://latifundist.com/urozhaj-online-2025> (дата звернення: 07.04.2026).
 29. Президент підписав закон, який запроваджує експортне мито на сою та ріпак. URL: <https://epravda.com.ua/biznes/v-ukrajini-zaprovadili-mito-na-soyu-ta-ripak-811080/> (дата звернення: 27.04.2026).
 30. Івасик М. В., Бахмат М.І. Підвищення продуктивності зерна сої в умовах Поділля. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. Сільськогосподарська наука*. 2022. Вип. 2(37). С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2022-2-8>.
 31. Мельник А.В., Романько Ю.О., Романько А.Ю., Дудка А.А. Вплив погодно-кліматичних параметрів на врожайність зерна сучасних сортів сої в умовах Північно-Східного Лісостепу України. *Таврійський науковий вісник*. 2019. Вип. 109 (1). С. 76–83. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.109-1.12>

REFERENCES:

1. Didur I., Bakhmat M., Chynchyk O., Pansyryeva H., Telekalo N., Tkachuk O. (2020) Obgruntuvannya ahroekolohichnykh chynnykiv vplyvu na ahrofitotsenozy soi v umovakh Pravoberezhnoho Lisostepu Ukrainy na osnovi dyspersiynoho analizu. [Substantiation of agroecological factors on soybean agrophytocenoses by analysis of variance of the Right-Bank Forest-Steppe in Ukraine] *Ukrainskyi zhurnal ekolohii*. 10. 5. 177–182. [in Ukrainian].
2. Koziuchko A.H., Havii V.M. (2022) Biokhimichni pokaznyky zerna soi za peredposivnoi obrobky nasinnia kombinatsiamy metabolichno aktyvnykh rechovyn. [Biochemical parameters of soybean seeds following pre-sowing treatment with combinations of metabolically active substances]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahroarnoho universytetu*. Seriya: ahronomiia ta biolohiia. 2 (48). 90–95. [in Ukrainian].
3. Didur I.M., Ziuzko L.H. (2025) Doslidzhennia elementiv tekhnolohii vyroshchuvannya soi (Glycine max Moench) v umovakh Lisostepu pravoberezhnoho. [Study of soybean (Glycine max Moench) cultivation technology elements under the conditions of the Right-Bank Forest-Steppe.] *Ahrarni innovatsii*. 29. 35–39. [in Ukrainian].
4. Korobko A.A. (2021) Dynamika vyrobnytstva soi v Ukraini ta sviti. [Dynamics of soybean production in Ukraine and worldwide.] *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*. 4. 125–134. [in Ukrainian].
5. Mizernyk D.V. (2024) Suchasnyi stan ta perspektyvy vyroshchuvannya soi v sviti i Ukraini. [Current state and prospects of soybean cultivation globally and in Ukraine.] *Peredhirne ta hirske zemlerobstvo i tvarynnytstvo*. 76(1). 36–47. [in Ukrainian].
6. Liubych V.V., Voitovska V.I., Tretiakova S.O., Klymovych N.M. (2020). Tekhnolohichne otsiniuvannya yakosti nasinnia soi zalezno vid sortu. [Technological assessment of soybean seed quality depending on the variety.] *Visnyk Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva*. 2. 32–37. [in Ukrainian].

7. Dilawari R. et al (2022). Soybean: A Key Player for Global Food Security. *Soybean Improvement*. 1–46.
8. Messina M (2022). Perspective: Soybeans Can Help Address the Caloric and Protein Needs of a Growing Global Population. *Front. Nutr.* 9.
9. Babych A.O. (2011) Stan ta perspektyvy vyrobnytstva soi v Ukraini. [Current state and prospects of soybean production in Ukraine.] *Vseukrainskyi informatsiino-analitychnyi portal Ahraryi Tyzhden. Ukraina*. URL: <https://a7d.com.ua/plants/5052-stan-ta-perspektivi-vyrobnytstva-soyi-v-ukrayin.html>. [in Ukrainian].
10. Berbenets O. V. (2019). Svitove vyrobnytstvo soi yak nevycherpnoho dzherela bilkiv roslynnoho pokhodzhennia ta mistse Ukrainy na svitovomu rynku torhivli neiu. [World-wide production of soya as an inexhaustible source of vegetable proteins and Ukraine's place in the global trading ma] *Ahrosvit*. 10. 41–45. DOI:10.32702/2306-6792.2019.10.41 [in Ukrainian].
11. Zhuikov O.H., Ivaniv M.O., Marchenko T.Iu., Vozniak V.V. (2020). Suchasne vyrobnytstvo soi yak element rozviazannia problemy kharchovoho bilka: svitovi trendy ta vitchyzniani realii. [Modern soybean production as a means of addressing the dietary protein issue: global trends and domestic realities.] *Tavriiskyi naukovyi visnyk*. 116. 54–63. [in Ukrainian].
12. Mirzoieva T.V., Lohvyn I.M. (2013). Innovatsiini napriamy rozvytku vyrobnytstva soi. [Innovative directions for the development of soybean production.] *Naukovyi visnyk NUBIP Ukrainy. Ser.: Ekonomika, ahraryi menedzhment, biznes*. 181(2). 242–247. [in Ukrainian].
13. Didur I.M., Shevchuk V.V. (2020) Pidvyshchennia rodiuchosti hruntu v rezultati nakopychennia biolohichnogo azotu bobovymy kulturamy. [Increasing soil fertility through the accumulation of biological nitrogen by legume crops.] *Sil'ske hospodarstvo ta lisivnytstvo*. 16. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2020-1-4> [in Ukrainian].
14. Willer H., Lernoud J. (2021). The world of organic agriculture. Statistics and emerging trends 2017. *Research Institute of Organic Agriculture FiBL and IFOAMOrganics International*. 1–336.
15. Fox C., Cary T., Colgrove A., Nafziger E., Haudenshield J. S., Hartman G. L., Specht J., Diers B. W. (2013). Estimating soybean genetic gain for yield in the northern united states—influence of cropping history. *Crop Science*. 53. 2473–2482.
16. Yang, L., Yang, Y., Huang, L., Cui, X., and Liu, Y. (2023). From single- to multi-omics: future research trends in medicinal plants. *Briefings Bioinf.* 24. 1. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1093/bib/bbac485>
17. Yu, X., Liu, Z., and Sun, X. (2023). Single-cell and spatial multi-omics in the plant sciences: Technical advances, applications, and perspectives. *Plant Commun.* 4. 3. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.xplc.2022.100508>
18. Tian Z., Nepomuceno A.L., Song Q., Stupar R.M., Liu B., Kong F., Ma J., Lee S.-H., and Jackson S.A. (2025). *Soybean2035: A decadal vision for soybean functional genomics and breeding*. *Mol. Plant*. 18. 2. 245–271. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.molp.2025.01.004>
19. Lu F., Hongyan W., Xiaowei M., Hongbo P., Jianrong S. (2021). Modeling the current land suitability and future dynamics of global soybean cultivation under climate change scenarios. *Field Crops Research*. 263. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fcr.2021.108069>
20. Petrychenko V.F., Babych A.O., Kolisnyk S.I., Ivaniuk S.V. (2008) Soia: tekhnolohichni aspekty vyroshchuvannia na nasinnia. [Soybeans: technological aspects of seed production. Seed production.] *Nasinnnytstvo*. Kyiv. 66. 5–9. [in Ukrainian].
21. Petrychenko V.F. (2010) Aktualni problemy kormovyrobnnytstva v Ukraini. [Current issues in fodder production in Ukraine.] *Visnyk ahraryi nauky*. 11. 21–25. [in Ukrainian].
22. Board J.E., Kahlon C.S. (2011). Soybean yield formation: What controls it and how it can be improved. *Soybean physiology and biochemistry*. 1–36. DOI: <http://dx.doi.org/10.5772/17596>
23. Didur I.M., Holovaniuk A.B. (2025) Stan ta perspektyvy vyrobnytstva soi v Ukraini. [Current state and prospects of soybean production in Ukraine.] *Ahraryi innovatsii*. 30. 193–196. DOI: <https://doi.org/10.32848/ahraryi.innov.2025.30.27> [in Ukrainian].
24. Vyrobnnytstvo – soievi boby. (2025) [Production – soybeans.] URL: <https://www.fas.usda.gov/data/commodities/soybeans>.
25. Didora V.H., Stupnitska O.S. (2016) Produktivnist soi zalezno vid inokulatsii ta udobrennia v umovakh Polissia Ukrainy. [Soybean productivity depending on inoculation and fertilization in the Polissia region of Ukraine.] *Visnyk ahraryi nauky*. 4. 33–37. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201604-08> [in Ukrainian].
26. Dushko P.M. (2017) Otsiniuvannia udobren soi v tekhnolohii yii vyroshchuvannia za adaptivnym potentsialom. [Evaluation of soybean fertilization within the cultivation technology based on adaptive potential.] *Ahroekolohichniy zhurnal*. 2. 205–210. <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2017.220307> [in Ukrainian].
27. Derzhstat Ukrainy oprylyudnyv finalni pokaznyky vrozhaiu 2025. (2026) [The State Statistics Service of Ukraine has released the final harvest figures for 2025.] URL: <https://ukragroconsult.com/news/derzhstat-ukrayiny-oprylyudnyv-finalnyi-pokaznyky-vrozhayu-2025/>
28. Vrozhai online (2025). [Harvest Online] URL: <https://latifundist.com/urozhaj-online-2025>.
29. Prezydent pidpysav zakon, yakyy zaprovadzhuie eksportne myto na soi ta ripak. (2025) [The President signed a law introducing export duties on soybeans and rapeseed.] URL: <https://epravda.com.ua/biznes/v-ukrajini-zaprovadili-mito-na-soyu-ta-ripek-811080/>.
30. Ivasyk M.V., Bakhmat M.I. (2022). Pidvyshchennia produktyvnosti zerna soi v umovakh Podillia. [Increasing soybean grain productivity in the Podillia region.] *Podilskyi visnyk*. 2 (37). 51–57. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2022-2-8>. [in Ukrainian].
31. Melnyk A.V., Romanko Yu.O., Romanko A.Iu., Dudka A.A. (2019). Vplyv pohodno-klimatychnykh parametriv na vrozhainist zerna suchasnykh sortiv soi v umovakh Pivnichno-Skhidnoho Lisostepu Ukrainy. [Influence of weather and climatic parameters on grain yield of modern soybean varieties in the Northeastern Forest-Steppe of Ukraine.] *Tavriiskyi naukovyi visnyk*. 109 (1). 76–83. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.109-1.12> [in Ukrainian].

Онiпко В.В., Маломижев А.С. Тенденція виробництва сої в Україні та світі

Мета статті – за допомогою обробки статистичних даних обґрунтування та аналіз сучасного стану світового виробництва сої, можливості вирощування сої в Україні та світі.

Методи. Застосовано дані Державної служби статистики України, Міністерства сільського господарства США та наукові публікації. Використано системно-аналітичний, порівняльний, статистичний і графічний методи дослідження.

Результати. За даними досліджень посівні площі в Україні за останні два роки залишаються практично незмінними і коливаються в межах двох млн. га. Посівні площі у світовому масштабі щорічно збільшують. За останнє десятиліття збільшення відбулося 23,5 млн. га. Згідно даних Міністерства сільського господарства США загальна площа під соєю у 2025 році становила 144,2 млн. га. Основні лідери із посівних площ займають 121,1 млн. га, що становить 84 % усіх посівних площ у світі. Україна посідає 9-е місце у світовому рейтингу, маючи посівні площі в межах 2,08 млн. га, що становить 1,44 % від світових. Лідером з урожайності у 2025 р. стала Туреччина 3,9 т/га; Бразилія – 3,6 т/га; США – 3,5 т/га; Парагвай – 3,2 т/га та Аргентина – 2,9 т/га. В Україні урожайність сої у 2025 р. становила 2,4 т/га. Валові збори сої в середньому по Україні становлять близько 4 млн. т. У світі в 2025 році зібрано близько 427 млн. т сої. Лідерами з виробництва сої у світі є Бразилія (зібрано 180 млн. т), США – 115,99 млн. т та Аргентина з 48,0 млн. т. Найбільші посівні площі сої в Україні розміщено у Полтавській (302,3 тис. га), Хмельницькій (278,5 тис. га) та Житомирській областях з площею посіву 201,6 тис. га. За валовими зборами лідирує Хмельницька обл. (зібрано 665,7 тис. т), на другому місці розмістилась Львівська обл. (зібрано 457,8 тис. т) трійку кращих замикає Житомирська обл. з валовими зборами на рівні 428,6 тис. т. Сою можна висівати на досить великих територіях соєвого поясу, цим самим збільшивши її площу до 4 млн. га а виробництво – до 10 млн. т. Враховуючи підвищення об'ємів виробництва сої Україна має можливість вийти на стратегічний напрямок розвитку аграрного сектора, зміцненню економіки та розв'язанню продовольчої проблеми білка. У перспективі (до 2030 р.) прогнозується збільшення виробництва сої до 8,0 млн. т.

Висновки. Вияснено, що Україна входить в десятку лідерів по виробництву насіння сої та має високий потенціал для збільшення валових зборів даної культури. З'ясовано, що найбільші посівні площі сої в Україні розміщено у Полтавській (302,3 тис. га), Хмельницькій (278,5 тис. га) та Житомирській областях з площею посіву 201,6 тис. га. За валовими зборами лідирує Хмельницька обл. (зібрано 665,7 тис. т), на другому місці Львівська обл. (зібрано 457,8 тис. т), а трійку кращих замикає Житомирська обл. з валовими зборами на рівні 428,6 тис. т. Можливості збільшення виробництва сої у нашій країні ще невичерпані, але необхідно ретельно досліджувати тенденцію по збільшенню посівних площ та давати об'єктивну оцінку цьому напрямку.

Ключові слова: соя, посівна площа, урожайність, виробництво, валовий збір.

Onipko V.V., Malomyzhev A.S. Soybean production trend in Ukraine and the world

Purpose. To substantiate and analyze the current state of global soybean production and the possibilities of soybean cultivation in Ukraine and the world, using statistical data processing.

Methods. Data from the State Statistics Service of Ukraine, the United States Department of Agriculture, and scientific publications were used. System-analytical, comparative, statistical, and graphical research methods were used.

Results. According to research data, sown areas in Ukraine have remained virtually unchanged over the past two years, hovering around two million hectares. On a global scale, however, sown areas are increasing annually. Over the last decade, there has been an increase of 23.5 million hectares. According to data from the USA Department of Agriculture, the total area planted with soybeans in 2025 was 144.2 million hectares. The leading countries account for 121.1 million hectares of sown area, representing 84 % of the global total. Ukraine ranks ninth globally, with a sown area of 2.08 million hectares, constituting 1.44 % of the world's total. Turkey led in yield in 2025 with 3.9 tons hectares, followed by Brazil – 3.6 t/ha, the USA – 3.5 t/ha, Paraguay – 3.2 t/ha, and Argentina – 2.9 t/ha. In Ukraine, the soybean yield in 2025 was 2.4 t/ha. Ukraine's total soybean harvest averages around 4 million tons. Globally, approximately 427 million tons of soybeans were harvested in 2025. The world's leading soybean producers are Brazil (180 million tons harvested), the USA (115.99 million tons), and Argentina (48.0 million tons). The largest sown areas of soybeans in Ukraine are located in Poltava region (302.3 thousand hectares), Khmelnytskyi region (278.5 thousand hectares) and Zhytomyr region (201.6 thousand hectares). In terms of gross harvest, Khmelnytskyi region leads (665.7 thousand tons collected), Lviv region is in second place (457.8 thousand tons collected), Zhytomyr region closes the top three with gross harvests at the level of 428.6 thousand tons. In Ukraine, there is a tendency to increase soybean sowing areas to 4 million hectares and production to 10 million tons.

Conclusions. It is noted that Ukraine is among the top ten soybean producers and has a high potential for increasing the gross harvest of this crop. It was established that the largest soybean sowing areas in Ukraine are located in Poltava (302.3 thousand hectares), Khmelnytskyi (278.5 thousand hectares) and Zhytomyr regions with a sowing area of 201.6 thousand hectares. Khmelnytskyi region leads in gross harvest (665.7 thousand tons harvested), Lviv region ranks second (457.8 thousand tons harvested), and Zhytomyr region closes the top three with a gross harvest of 428.6 thousand tons. The possibilities for increasing the production of its products in our country have not yet been exhausted, but it is necessary to study the trend of increasing the sown areas and give an objective assessment of this direction.

Key words: soybean, sown area, yield, production, gross harvest.

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.09.2026